

Michael W. Apple

Ali edukacija lahko spremeni družbo?
in drugi spisi

Michael W. Apple

Ali edukacija lahko spremeni družbo?
in drugi spisi

Spremna študija
Luis Armando Gandin

Michael W. Apple

Ali edukacija lahko spremeni družbo? in drugi spisi

Naslov izvirnika Can Education Change Society? New York and London:
Routledge, 2013;
Educating the »Right« Way, New York and London:
RoutledgeFalmer, 2001

Urednik Janez Krek

Prevod Mojca Šorli (Ali edukacija lahko spremeni družbo?),
Sonja Kelšin (Izobraževati na »pravi« način; Intervju),
Lana Klopčič (Spremna študija)

Slovenski jezikovni pregled Darija Skubic

Izdala in založila Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
Za založnika Janez Vogrinc, dekan

Oblikovanje naslovnice Roman Ražman
Priprava Igor Cerar

Tisk Birografika Bori, d. o. o, Ljubljana
Naklada 250 izvodov
Prva izdaja, prvi natis
Ljubljana, april 2018

Izdajo knjige je finančno podprla Javna agencija za
raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

.....
CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

316.74:37
37.013:78

APPLE, Michael W.

Ali edukacija lahko spremeni družbo? in drugi spisi / Michael W. Apple
; spremna študija Luis Armando Gandin ; [prevod Mojca Šorli, Sonja Kelšin,
Lana Klopčič]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2018

Prevoda del: Can education change society? ; Educating the »right« way

ISBN 978-961-253-224-6

294755072
.....

© Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, 2018

KAZALO VSEBINE

5 Beseda urednika

ALI EDUKACIJA LAHKO SPREMENI DRUŽBO?

(Can Education Change Society?)

1. poglavje

9 Ali edukacija lahko spremeni družbo?

2. poglavje

35 Paulo Freire in naloge kritičnega izobraževalca/aktivista

3. poglavje

61 Družbene transformacije: kako jih ohraniti pri življenju? Učimo se od »Juga«

Luis Armando Gandin in Michael W. Apple

4. poglavje

95 Walmartizacija Amerike: družbene spremembe in edukacijsko delovanje

5. poglavje

107 Kritična edukacija: pripoved o uporabi besede in akcijo

6. poglavje

121 Edukacija in družbena transformacija: v iskanju odgovora

139 Literatura

IZOBRAŽEVATI NA »PRAVI« NAČIN

(Educating the »Right« Way)

1. poglavje

149 Ogroženo krščanstvo

2. poglavje

175 Bog, morala in trgi

3. poglavje

211 Stran z učitelji: kulturna politika šolanja na domu

229 Literatura

NAGOVOR SENATORJEM UNIVERZE V LJUBLJANI

Michael W. Apple

237 Visokošolsko izobraževanje in obnova demokracije

INTERVJU

243 Intervju: Michael W. Apple

SPREMNA ŠTUDIJA

Luis Armando Gandin

283 Michael Apple – edukacija s perspektive analize razmerij

297 Stvarno in imensko kazalo

BESEDA UREDNIKA

V pričujoči monografiji objavljamo več različnih besedil oziroma del mednarodno priznanega kritičnega teoretika edukacije Michaela W. Appla.

Naslov knjige *Ali edukacija lahko spremeni družbo? in drugi spisi* nakazuje, da njen največji del predstavljajo izbrana poglavja ene njegovih zadnjih knjig *Can Education Change Society?* (2013), ki je tu prevedena skoraj v celoti, izpuščeni sta le četrto in peto poglavje, v katerih avtor analizira delovanje teoretikov in akterjev edukacije, ki so bolj poznani v ZDA (Counts, Du Bois in Woodson). Nadaljevanje naslova slovenske monografije (*in drugi spisi*) se nanaša na nadaljnja prevedena besedila. Minilo je namreč že četrto stoletje od zadnjih prevodov, ki so v knjižni obliki prenesli teoretsko delo M. W. Appla v slovenski jezik, zato smo se odločili, da dodamo še prevod treh poglavij iz knjige *Izobraževati na »pravi« način (Educating the »Right« Way, 2001)*, ki prinašajo tudi za naš prostor zanimivo analizo sprege med sodobnim krščanskim verskim politično-šolskim fundamentalizmom, delovanjem kapitalističnih neoliberalnih tržnih mehanizmov ter vplivom obojega na edukacijo – še zlasti na spodbujanje t. i. šolanja na domu.

Izbrana besedila obeležujejo tudi priznanje, ki ga je Michaelu W. Applu leta 2016 podelila Univerza v Ljubljani, ko je postal prejemnik častnega doktorata. Ob tem dogodku je imel na slavnostni seji Senata Univerze v Ljubljani nagovor, z njim pa smo opravili tudi daljši intervju ter diskusijo; slavnostni nagovor in intervju tu objavljamo v slovenskem jeziku.

Monografijo zaključuje spremna študija Luisa Armanda Gandina *Michael W. Apple – edukacija s perspektive analize razmerij*, ki je eden njegovih najtesnejših sodelavcev.

Janez Krek

Ali edukacija lahko spremeni družbo?

Tokrat nisem želel napisati predvsem teoretične knjige, saj sem že veliko svojega časa porabil za analizo vprašanja, ali ima edukacija neodvisno moč ali pa jo popolnoma določajo prevladujoča ekonomska in kulturna razmerja (...) med pisanjem te knjige mi je postalo jasno, da ni enega samega dokončnega odgovora (...) Temelji na poskusu priti do odgovora na resnično težko vprašanje, ali lahko edukacija spremeni družbo, in morda frustraciji ob tem, ko nanj ne zmorem najti preprostega odgovora. Knjiga je osebna (...) podrobno opisuje in analizira ljudi in primere, ki se mi zdijo posebej koristni tako pri iskanju možnosti, da to vprašanje zastavimo bolje, kot odgovorov nanj.

Izobraževati na »pravi« način

Če želimo razumeti avtoritarne populistične verske konservativce, je treba stopiti korak dlje od analize neoliberalizma, neokonservativizma in menedžerizma novega srednjega razreda. Razmišljati moramo tudi zgodovinsko, in sicer tako o določenih teoloških impulzih kot o pomembnosti medsebojnih vplivanj rasnih, razrednih in spolnih ter verskih in regionalnih razmerij v daljšem času. Pri tem pa ne smemo prezreti presekov in protislovij med njimi (...) Osredotočam se na zgodovinski nastanek takih gibanj (...) preučujem, v kakšnih ozirih se lahko poglobilni elementi takih konservativnih verskih prepričanj zdijo njihovim zagovornikom smiselni, četudi bi se zunanjemu opazovalcu zdeli represivni (...) sledi eden najvplivnejših rezultatov njihovega protišolskega sentimenta – šolanje na domu, katerega socialne, ideološke in vzgojno-izobraževalne vzgibe ter številne skrite stroške kritično analiziram.

Intervju

Zato bom rekel: počakajte malo, zdrav razum je mesto boja. Ni naravno, da prvine slabega mišljenja prevladajo nad prvinami dobrega mišljenja. Da to dosežemo, je potrebno trdo in ustvarjalno ideološko delo. Vsak premore nekaj razumnosti, kar se tiče lastnega življenja, zato verjamem, da je s trdim in ustvarjalnim kritičnim delom mogoče ljudi prestaviti iz enega v drug del političnega prostora. Desnici je to uspelo. Zakaj ne bi levici? A za to je treba delati. Ena od stvari, ki jih zagovarjam, je torej: če želite razumeti, kako prekiniti prevlado, preučite delovanje zdravega razuma kot mesta boja, kjer soobstajajo dobri in slabi elementi, in nato še dosežke desnice. (...) Seveda je moj cilj razviti anti-hegemonistično delovanje, ki bo prekinilo prevlado in potegnilo ljudi izpod dežnika konservativne modernizacije.

Michael W. Apple je John Bascom Professor, Departments of Curriculum and Instruction and Educational Policy Studies, University of Wisconsin, Madison, ZDA.